

P+
SPECIAL
Jaargang 18
Week 38 | 2019

Internationale
sociale dialoog over
duurzame energie

Klimaatactie in Nigeria

Naar een rechtvaardige energietransitie

Op een van de bankbiljetten van Nigeria staat een olieboorplatform. Meer symbolisch kan een land niet aangeven hoe belangrijk fossiele brandstoffen voor de economie zijn. Juist in dit Afrikaanse land begeleidt Mondiaal FNV een sociale dialoog over de energietransitie. Hoe de overgang naar vernieuwbare energie te realiseren? Hoe kan werkgelegenheid veilig worden gesteld voor de Nigerianen die nu hun geld nog in de olie-industrie verdienen?

De vakbeweging weet het. Klimaatverandering heeft direct gevolg voor banen, inkomsten en middelen van bestaan. Reden temeer om voor de overgang naar duurzamere economieën richtlijnen te maken. De ILO en de VN hebben hierover inmiddels een akkoord gesloten. De internationale vakbeweging ITUC heeft er zelfs een projectbureau voor in het leven geroepen: Just Transition Centre. Vanuit Nederland investeert Mondiaal FNV mee, als internationale afdeling van Nederlands grootste vakbeweging.

De FNV is actief op de Parijs-doelstellingen, het klimaatverdrag uit 2015 van de Verenigde Naties, dat de opwarming van de aarde moet beteugelen. Vanzelfsprekend gaat Mondiaal FNV hierin mee. “Het thema wordt steeds belangrijker”, zegt Mario van de Luijngaarden, beleidsmedewerker van deze organisatie. “Op een dode planeet zijn geen banen. Daarnaast wordt de wens vanuit het ministerie van Buitenlandse Zaken om *climate action* in ontwikkelingssamenwerking te integreren door ons opgepakt. Onze insteek is een rechtvaardige transitie, gekoppeld aan de sociale dialoog. Want het is logisch om dit proces samen met overheid en bedrijven te doen.”

In Nederland is daar al een goed voorbeeld van te noemen. Ons land wil, om aan de Parijs-doelstellingen te voldoen, de uitstoot van CO₂ tot 2030 bijna halveren ten opzichte van 1990. Dit betekent dat kolencentrales moeten sluiten, maar ook veel andere fossiele brandstoffen worden uitgebannen. Half juni 2019 zegde de regering 22 miljoen euro toe voor mensen die door milieumaatregelen hun werk verliezen in onder meer de kolensector. Dit zogenoemde kolenfonds moet hen helpen bij het zoeken naar een nieuwe baan. Een direct resultaat van de sociale dialoog waarin de FNV een duidelijke

rol had, zegt Van de Luijngaarden. “Dit kan ook in andere landen, mits we de capaciteit van de vakbonden vergroten en de sociale dialoog stimuleren.”

En juist daar is Mondiaal FNV goed in, zegt Van de Luijngaarden. ITUC heeft net met financiële steun van Mondiaal FNV het rapport ‘The contribution of social dialogue to the 2030 agenda’ afgerond. Het is een samenvatting van onderzoek naar beleid en naar een rechtvaardige overgang en goede praktijkvoorbeelden wereldwijd. “Voor ons was dit interessant, omdat we hieruit kunnen opmaken waar uitwisseling mogelijk is. Die dialoog willen we faciliteren vanuit een soort makelaarsrol. Daarnaast willen we concrete projecten steunen, zoals in de oliestaat Nigeria en later wellicht beleid ontwikkelen op dit gebied. We proberen waar mogelijk samen te werken met milieuorganisaties, omdat we in dit proces samen sterker staan.”

Aan de westkust van Afrika spelen fossiele brandstoffen een belangrijke rol. Shell bijvoorbeeld wint al ruim een halve eeuw olie in de Niger-delta van Nigeria - waar de lokale bevolking overigens nauwelijks rijker van wordt. Mondiaal FNV steunt samen met Milieudefensie een pilot in dit land, die wordt uitgevoerd door de vakbondsfederatie Nigeria Labour Congress (NLC) in samenwerking met de Nigeriaanse milieuorganisatie ERA. Zowel in de olie- als de landbouwsector doet de vakbond met alle sleutelfiguren onderzoek naar de beste manier om een rechtvaardige transitie te bewerkstelligen. Wat kan er worden gedaan om ervoor te zorgen dat de klimaateffecten worden verminderd, de overgang op een rechtvaardige manier wordt gewaarborgd en de arbeid in Nigeria niet nadelig wordt beïnvloed? Wat doen de regeringen, vakbonden en andere organisaties op alle niveaus? De studie moet inzichten en aanbevelingen bieden voor deze kwesties.

Conferentie over sociale dialoog

Mondiaal FNV organiseert op 8 oktober de grote conferentie ‘Building Bridges’, waarin de sociale dialoog centraal staat, met tal van *best practices*, tips en tools. Het voorbeeld uit Nigeria wordt nader toegelicht tijdens een speciale workshop over klimaatverandering en een rechtvaardige transitie. Daarnaast zoomt de conferentie in op de sectoren landbouw, palmolie, kleding en scheepssloop.

Een afvaardiging van werkgeversorganisaties uit Nepal, Oeganda, Peru en Indonesië komt naar de conferentie, evenals vakbondsleiders uit bijna alle continenten. Prinses Laurentien, oprichter van Number 5 Foundation, is keynote speaker. De Ghanese minister van Arbeid zal er vertellen over de vruchten van de sociale dialoog in zijn land en ILO-directeur Alette van Leur zit de conferentie voor. Nederland vertegenwoordigt ook een *best practice* door de aanwezigheid van DECP, de mondiale afdeling van werkgeversorganisatie VNO/NCW, met wie Mondiaal FNV regelmatig samenwerkt.

Aanmelden kan op de website [SocialDialogueConference](https://www.socialdialogueconference.com).

De Nigeriaanse vakbondsvrouw Hauwa Mustapha leidt de sociale dialoog in haar land om over te schakelen op niet-fossiele energiebronnen. Opvallend is dat werknemers zich nauwelijks bewust zijn van de menselijke oorzaken van klimaatverandering. Ze schrijven dit meestal toe aan 'de natuur en God'.

“We geloven dat de klimaatverandering een dubbele tragedie voor Afrika is”

> **Hauwa Mustapha**, projectcoördinator van NLC, zegt: “We geloven dat de klimaatverandering een dubbele tragedie voor Afrika betekent. De vele mensen die al met armoede en onderontwikkeling te maken hebben, zullen de klimaatverandering het sterkst voelen.” Ironisch genoeg, stelt Mustapha, is Nigeria voor een aanzienlijke deel van zijn energieverbruik sterk afhankelijk van fossiele brandstof, gevolgd door biobrandstof, die z'n weerslag heeft op de ontbossing. Aardolie en gas leveren meer dan 60 procent van de inkomsten op, terwijl minder dan 10 procent van de beroepsbevolking hier werkt. Landbouw draagt daarentegen veel minder bij aan de inkomsten, maar biedt ongeveer 75 procent van de bevolking werkgelegenheid. “Dit betekent dat als we willen verschuiven naar een schonere economie, we een strategie moet opstellen voor beide sectoren. Het project wil inzicht krijgen in de bereidheid van werknemers om over te stappen op een schonere energie en een gezondere landbouwpraktijk.”

Met beide sectoren zijn inmiddels alle gesprekken afgerond. Werknemers in de landbouw geven aan dat ze in de afgelopen 30 jaar de weersveranderingen hebben opgemerkt,

door het droogvallen van beekjes, kortere regenseizoenen en steeds nieuwe ervaringen met extremiteiten in temperatuur die de oogst beïnvloeden en de vruchtbaarheid van de grond doen afnemen. Eigenaren van landbouwbedrijven en kleine boeren hebben dezelfde ervaring. Een boer klaagde dat toen hij in 1999 begon met boeren, hij gemiddeld honderd zakken maïs op een stuk land kon oogsten, maar dat dit is gekrompen naar amper twintig zakken. Opvallend is dat werknemers zich nauwelijks bewust zijn van de menselijke oorzaken van klimaatverandering. Ze schrijven dit meestal toe aan 'de natuur en God'.

Binnen de oliesector zijn de reacties zeer verschillend. Door gebrek aan kennis is de bereidheid om op alternatieve energie over te gaan aanwezig, maar niet ten koste van de fossiele bronnen.

Uit gesprekken met de overheid blijkt bereidwilligheid, zegt Mustapha. “Op federaal en staatsniveau is bereidheid om samen te werken. Het is hierin wel belangrijk dat we dezelfde definitie moeten hebben als het om rechtvaardige overgang gaat, met duidelijk begrepen verantwoordelijkheden en verplichtingen.”

Na afronding van het veldonderzoek volgen gesprekken met leiders van andere Nigeriaanse vakbonden en met maatschappelijke organisaties. Vervolgens zullen de banden met de overheid worden aangehaald. “We hopen dat we door middel van bewustwordingscampagnes en lobby een rechtvaardige overgang in onze nationale klimaatagenda kunnen inbouwen wanneer die in 2020 wordt herzien”, zegt Mustapha. “Want we twijfelen er niet aan dat veranderingen nodig zijn in onze productie- en consumptiesystemen om onze planeet te redden.” ■

.....
 + TEKST ASTRID VAN UNEN
 + FOTOGRAFIE DEPOSITPHOTOS
 + ART DIRECTION BUREAU BOUDEWIJN BOER EN STUDIO 10
 + UITGEVERIJ ATTICUS BV
 + WWW.P-PLUS.NL